

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum Angelus simul poßit multa intelligere. artic. 2. disput. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Ad tertium negandum est, id omne concedendum fuisse in Angelis dum erant in via; quod in dignitatem illorum tunc cederet, si status ille id non postulabat. Negandum etiam est, consonantius esse dictis Sanctorum ut plurimum affirmantium incarnationem futuram non fuisse, si Adamus non peccasset, tunc Angelis eam reuelationem fuisse factam.

QVÆSTIO LVIII.

De modo cognitionis angelicæ.

ARTICVLVS I.

Vtrum intellectus Angeli quandoque sit in potentia, quandoque in actu.

Prima D. Thomæ conclusio.

PRIMA conclusio est. Angelus numquam est in potentia ad actum primum comparatione eorum, quæ potest naturaliter intelligere. Hæc ex eo est manifesta, quoniam ex sententia D. Thomæ Angelus creatus est repletus speciebus intelligibilibus eorum omnium, quæ potest naturaliter intelligere, per quas est in actu primo ad illa omnia intelligenda.

Secunda. Secunda est. Comparatione eorum, quæ diuinitus ei reuelantur, nihil prohibet esse in potentia ad actum primum, ut ad speciem intelligibilem, qua intelligat gratiam, aut donum supernaturale alicuius.

Tertia. Tertia est. Angelus potest esse in potentia ad actum secundum comparatione eorum, quæ naturaliter cognoscit, id est, potest esse in potentia ad actum cognoscendum eorum. Probatur, quia non cognoscit actu omnia simul: ergo poterit esse in potentia ad actum cognoscendum aliquorum.

Quarta. Quarta est. Comparatione visionis beatificæ, qua Verbum, & ea quæ in Verbo illi representantur, intuetur, Angelus beatus semper est in actu. Hæc patet, quoniam visio beatificæ, in qua supernaturalis beatitudo angeli est posita, nec omnino, nec ex parte potest corumpi, ut q. 12. art. 8. & 1. 2. dum esset de beatitudine sermo, ostendimus. Ad nouam verò reuelationem faciendam in Verbo, esse potest in potentia antequam fiat, ut art. 8. cicato dictum est. Vtrum autem angelus cessare possit à suis ipsius cognitione, diximus q. 56. art. 1. disp. 1.

5. Conclusio. Vtrum verò in angelis sint concedendi habitus, tam infusi, quam naturales, scientiarum & virtutum, quos suis actibus, ad quos sunt in potentia naturali, comparent, si quis quærat, sequens quinta conclusio respondebit. In angelis negari non possunt habitus infusi, fidei & spei, dum fuerunt in via, & caritatis, atque gratiæ, qui perseverauerunt in eis, qui beatitudinem sunt adepti. Probatur, quoniam ex suis viribus elicere non poterunt actus supernaturales illarum virtutum, quibus vitam æternam promerentur, dum erant in via, neque modò actus supernaturales quos eliciunt in patria: ergo indigebant habitibus supernaturalibus earum, quibus, quoties vellent, elicere eos possent, qui quæ actus illos ad esse supernaturale eueherent.

6. Conclusio. Sexta conclusio. Præter species intelligibiles, concedendi sunt in angelis habitus acquisiti per actus, tam ex parte intellectus, quam ex parte voluntatis non secus ac in nobis. Probatur, quoniam par est ratio de habitibus primorum principiorum in nobis, & de habitibus tam intellectualibus, quæ

A moralibus in angelis: at ostendimus 1. 2. quæstione 51. art. 1. in nobis concedendos esse habitus primorum principiorum, qui qualitates sint menti superadditæ, genereturque ex assensibus primorum principiorum: ergo & in angelis sunt huiusmodi habitus concedendi, qui ex assensibus, & appetitionibus eorum generarentur, & in intellectu, & in voluntate: & quoniam fundamenta huius nostræ sententiæ ibi iacta sunt, ne eadem multis in locis inutiliter repetantur, supercedo hoc loco à longiori hac de re disputatione.

ARTICVLVS II.

Vtrum Angelus possit simul multa intelligere.

DISPUTATIO I.

SENTENTIA D. Thomæ hoc loco est, angelos non posse simul cognoscere multa per modum multorum, posse tamen per modum vnius. Exempli gratia posse cognoscere simul multas partes continui, quando per modum vnius cognoscunt eas in toto, & posse cognoscere simul prædicatum & subiectum quando cognoscunt ea, ut partes totius propositionis: posse item cognoscere simul multa comparata, ut in vna comparatione conueniunt. Pro qua re ponit D. Thomas regulam sequentem. Quæ per vnam speciem, aut rationem intelligendi cognoscuntur, cognosci possunt per modum vnius ac proinde simul: quæ verò cognoscuntur per diuersas species, cognoscuntur in partibus multorum, atque adeò nequeunt simul cognosci.

Contraria sententia semper mihi visa est probabilior, nempe, non solum angelos, sed & nos, posse simul cognoscere multa per modum multorum: posseque simul cognoscere distinctis actibus ea, quæ representantur per distinctas species, non tamen æquè perfectè & intensè, ac si potentia ad vnum dumtaxat eorum attenderet: eò quòd pluribus in mentibus minor est ad singula sensus. Nec desunt ex sectatoribus Dini Thomæ, iunioribus præsertim, qui non aliud D. Thomam asseuerare voluisse arbitrentur, quam multa in modum multorum non posse æquè perfectè cognosci, ac si vnum dumtaxat cognoscere. Caietanus tamen hoc loco, & alij D. Thomæ antiquiores sectatores, D. Thomam existimasse arbitrantur, multa, per modum multorum, nulla ratione posse simul cognosci. Atque hæc sanè videtur eius mens fuisse.

Quicquid tamen de mente D. Thomæ sit, probatur nostra sententia. Primò, quoniam angeli simul intelligunt suam substantiã, & res alias (cum enim ex sententia D. Thomæ, sectatorumque illius semper intelligant suam substantiam, ut quæst. 59. artic. 1. disputatione 2. dictum est, sanè, si non intelligerent simul alia, numquã ea intelligerent, quod est absurdum) sed substantia angeli, & res materiales non representantur angelis per eandem speciem, aut rationem intelligendi, eò quòd suã substantiam per ipsammet in partibus speciei intelligibilis concurrentem, res verò materiales per species intelligant: ergo quæ representantur per distinctas rationes intelligendi, & quæ cognoscuntur distinctis actibus, possunt angeli simul percipere, atque adeò cognoscere simul possunt multa multorum in partibus. Secundò, inferiores angeli simul possunt cognoscere hominem non esse lapidem, & res corporeas non esse Michaëlem Archangelum: sed hæc non

nō repræsentatur illis per eamdem speciem, eō quod diuersarum naturarum prædicamenti subiectiua distinctas habeant species, ac proinde hominis & lapidis, rerum corporarum & Michaëlis, diuersas ad intelligendum species acceperint: ergo cognoscere simul possunt, quæ repræsentatur per diuersas species. Tertio, & in idem ferè redit, nos & angeli cognoscimus simul differentiâ rerum, quæ repræsentantur per diuersas species, & de quibus rebus in se spectatis formare non possumus vnum & eundem conceptum: sed non possumus cognoscere differentiam earum, nisi simul res ipsas, quarum differentiam agnoscimus in se ipsis apprehendamus: ergo possumus cognoscere simul quæ repræsentantur per diuersas species, & quæ distinctis conceptibus distinctisque actibus cognoscendi agnoscimus, atque ad eō possumus simul multa quasi multa cognoscere. Quarto, visus, vt experientia testatur, simul percipit album, & nigrum, vt hos characteres nigros, & hanc papyrum albam, quorum non potest esse eadem species visiva, aut idem actus videndi: similique modo intellectus simul percipit hæc eadē notitia intuitiua: ergo cognosci simul possunt multa in modum multorum distinctis actibus cognoscendi. Quinto, multi actus cognoscendi distincti inter se specie non repugnant simul in eadem potentia: cum ergo neque species cognoscitiuæ repugnent, neque sit repugnantia potentia aliquam cognoscentem attendere simul ad obiecta repræsentata per diuersas species, esto minus intensè ad singulas attendat, quàm si eodem conatu, ac vi ad vnum eorum tantum attenderet, efficitur profectò, vt nullum absurdum sit potentiam cognoscentem simul multa per modum multorum, iuxta sensum explicatum, agnoscere. Quædam ex his argumentis nituntur soluere Caietanus hoc loco, Capreolus in 2. d. 3. q. 2. ad argumenta contra nonam conclusionem, & Ferrar. 1. contra gentes cap. 55. sed sanè eorum solutiones nequaquam satisfaciunt.

Exponitur Arist.

Ad testimonium illud Aristotelis 2. Topicorum, loco 33. *Contingit multa scire, cogitare autem non*, cui potissimum innituntur auctores contrariæ sententiæ, imò vnde contraria sententia ortum habuisse videtur, dicendum est, Aristotelem eo loco docere, nos posse probare aliqua non esse idem ex eo, quod non eodem modo sese habeant ad vnitatem, aut pluralitatem: vt nos posse probare, scire, & intelligere seu cogitare, non esse idem, quia si essent idem, tunc multa scire, & multa cogitare, essent etiam idem, quod est falsum: quia contingit multa scire, cogitare autem non, id est fieri potest, vt aliquando sciantur aliqua multa, quæ non possint simul cogitari: vt potest quis simul scire conclusiones omnes Euclidis, cum tamen eas omnes simul cogitare nequeat. Ex quibus verbis, ita intellectis, nihil contra nostram sententiam colligitur.

DISPVATIO II.

Vnum Angelus possit simul cognoscere omnia, quorum habet species.

Durand. & Greg. opin.

Durandus in 2. dist. 3. quaest. 4. & Gregorius d. 11. quaest. 1. in quadam alia extrema sunt sententia. Arbitrantur namque angelos posse simul ea omnia intelligere, quæ neque futura sunt contingentia, neque entia supernaturalia: vnde omnia naturalia entia, quæ vel actu existunt, vel antea existuerunt, censent posse simul singulos angelos actu intelligere.

A Suaderi autem potest hæc sententia. Primo, quia angelus potest intelligere simul se, & omnes perfectiones, quæ in ipso sunt, ergo potest intelligere simul omnes species, quas habet: eas autem nequit intelligere nisi simul ea omnia, quæ per eas repræsentantur, agnoscat: ergo potest simul intelligere omnia, quæ per species, quas habet, repræsentantur, atque ad eō potest intelligere simul omnia, quæ intelligere valeat naturaliter.

Suaderi potest 1.

Secundo argumentatur Gregorius, quando aliquid concurret itaquam pars causa efficiens cum diuersis formis, sanè per concursum cum vna, nihil impeditur, quin simul concurrere valeat cum aliis: vt idem lumen ex eo, quod cum vno colore concurrat ad effusionem speciei illius in medium, nihil impeditur, quin simul concurrere possit cum aliis coloribus, quin potius, si per impossibile daretur infiniti colores cum eo coniuncti, posset simul cum illis omnibus producere infinitas species intentionales eorū: ergo ex eo quod angelicus intellectus concurret cum vna specie ad productionē notitiæ vnius obiecti, nihil impeditur, quin possit simul concurrere cum reliquis, ac proinde poterit simul ea omnia intelligere, quorum habet species.

Secundo.

C Tertio, species, quæ sunt in intellectu angeli, sunt agentia naturalia: ergo naturaliter producantur intelligentes sibi proportionatas, absque vlla dependentiâ à voluntate angeli, ac proinde angelus cognoscit simul omnia, quæ per species, quas in se habet, repræsentantur. Antecedens probatur, quia formæ, quæ sunt in intellectu, non perinde sunt libertati voluntatis, ac subest intellectus ipse.

Tertio.

Confirmatur hæc ratio, quoniam si species, quæ sunt in intellectu angelico, non determinarentur à natura sua ad operationes proprias tamquam naturalia agentia, quæ ex necessitate naturæ agerent, sed à libertate voluntatis dependerent, à qua per liberum voluntatis imperium determinarentur, sequeretur intellectum angeli semper esse in potentia ad intelligendum, & numquam ad id posse determinari. Cōsecutio probatur quoniam cum voluntas nihil velle possit, quin illud præcognoscat, eō quod nihil sit volitum quin præcognitum, sanè cum intellectus, nec species ipsas, quas in se habet, neque obiecta earū intelligat, antequam species ipsæ cum eo efficienter concurrant ad intelligendum, si concussus earum cum intellectu, libero voluntatis imperio & applicatione voluntatis ad agendum indigeret, numquam produci posset intellectio per concursum specierum cum illo, neque voluntas imperare posset, vt homo potius, quàm lapis, aut quæuis alia res intelligeretur, cum intellectus nullam, tam earum naturarum, quàm specierum intelligibilem, quas in se habet, adhuc cognoscat.

Confirmatio.

Postremo eadem sententia potest suaderi ex Augustino 4. super Genesim ad literam cap. 32. vbi docet, *Angelum facilissima notitia cuncta, quæ voluerit simul comprehendere.* Contraria sententia est D. Thomæ his duobus articulis, angelos videlicet nequaquam posse simul cognoscere ea omnia, quæ per species, quas habent, repræsentantur: quæ sanè nobis est amplectenda. Quis enim credat, in angelo tantam vim esse ad intelligendum, vt simul ad tantam multitudinem possit attendere, eaque omnia simul actu intelligere? pluribus namque intentus minor est ad singula sensus, vt experientia riturumque philosophorum proloquium, testantur. Adde, nos supra q. 55. artic. 2. ostendisse, neque ea omnia, quæ per vnam tantum speciem angelo præsentantur, posse simul ab eo percipi: eō quod ex eorum

Postremo.

Angeli cognoſcere ſimul nequeſt qua per ſpecies quas habent, repræſentantur.